

Wychowanie do wartości z perspektywy szkoły i domu rodzinnego. O tożsamości dziecka dwujęzycznego

dr Wiesław Poleszak
WSEI w Lublinie

Chwila refleksji

- ☐ Wychowanie – co to dla mnie znaczy?
- ☐ Jak wychowuję – to co konkretnie robię?
- ☐ Co działa w wychowaniu, a co nie?
- ☐ Jaki mam cel wychowania?
- ☐ Skąd wiem, że to co robię będzie skuteczne?

Wychowanie

to proces wspomagania wychowanka w rozwoju, ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w czterech podstawowych sferach: fizycznej, psychicznej, społecznej i duchowej. Tak rozumiany kontakt wychowawczy:

- ❑ angażuje dwie osoby: wychowawcę (np. rodzica, nauczyciela, duszpasterza, sąsiada, starszego kolegę) oraz wychowanka (osobę w różnym wieku),
- ❑ pozostające w osobowej relacji – czego efektem są więzi,
- ❑ współdziałające w osiągnięciu celów wychowawczych – co zakłada posiadanie pewnej wizji wychowanka.

Cele wychowania to osiągnięcie przez wychowanka:

- ❑ **dojrzałości fizycznej** – związanej nie tylko z naturalnymi procesami rozwoju fizycznego, ale również z nabywaniem wiedzy i umiejętności umożliwiającym prowadzenie zdrowego stylu życia
- ❑ **dojrzałości psychicznej** – ukierunkowanej na osiągnięcie odpowiedzialności za siebie i swój stosunek do świata
- ❑ **dojrzałości społecznej** – polegającej na nabywaniu umiejętności prawidłowego wywiązywania się z pełnionych ról społecznych i systematycznego przygotowywania się do podejmowania nowych ról (związanych z cyklem życia)
- ❑ **dojrzałości duchowej** – obejmującej przede wszystkim posiadanie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości oraz poczucia sensu istnienia

Przyczyny porażek wychowawczych

Przyczyny	Kierunki zmian
Koncentrowanie się na tu i teraz – brak perspektywy wychowawczej	Świadomość celów wychowawczych – wiem kogo mam wychować
Przerzucanie się odpowiedzialnością za wychowanie	Świadoma i aktywna współpraca wszystkich wychowawców
Rozluźniony system oddziaływań (mniej dziadków, rodziny i sąsiadów w wychowaniu)	Budowanie środowiska ukierunkowanego na wniesienie konstruktywnych wzorców
Ograniczony czas	Przewartościowanie swoich priorytetów
Wychowanie to rzecz ważna ale.... (inne są ważniejsze)	Uczciwa refleksja nad tym, co ma dać szczęście dziecku – analiza swojego systemu wartości
Destrukcyjna grupa rówieśnicza	Wprowadzanie konstruktywnych grup rówieśniczych
Konkurencyjne wartości i antywartości w przekazie społecznym	Praca nad wprowadzaniem wychowanka w wartości
Świat gdzie przyjemność jest wyżej ceniona niż wysiłek	Wymaganie

Trzy PUŁAPKI wychowania (Gaś, 2017)

Koncentracja
na sferze
fizycznej to
HODOWLA

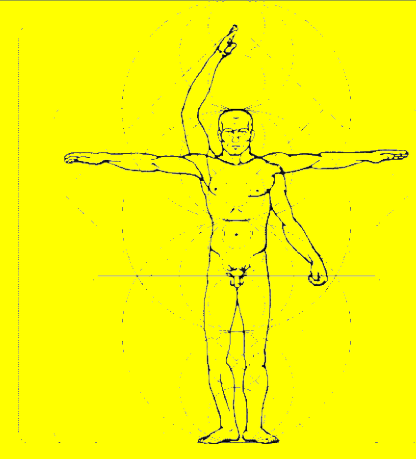
Koncentracja
na sferze
społecznej to
TRESURA

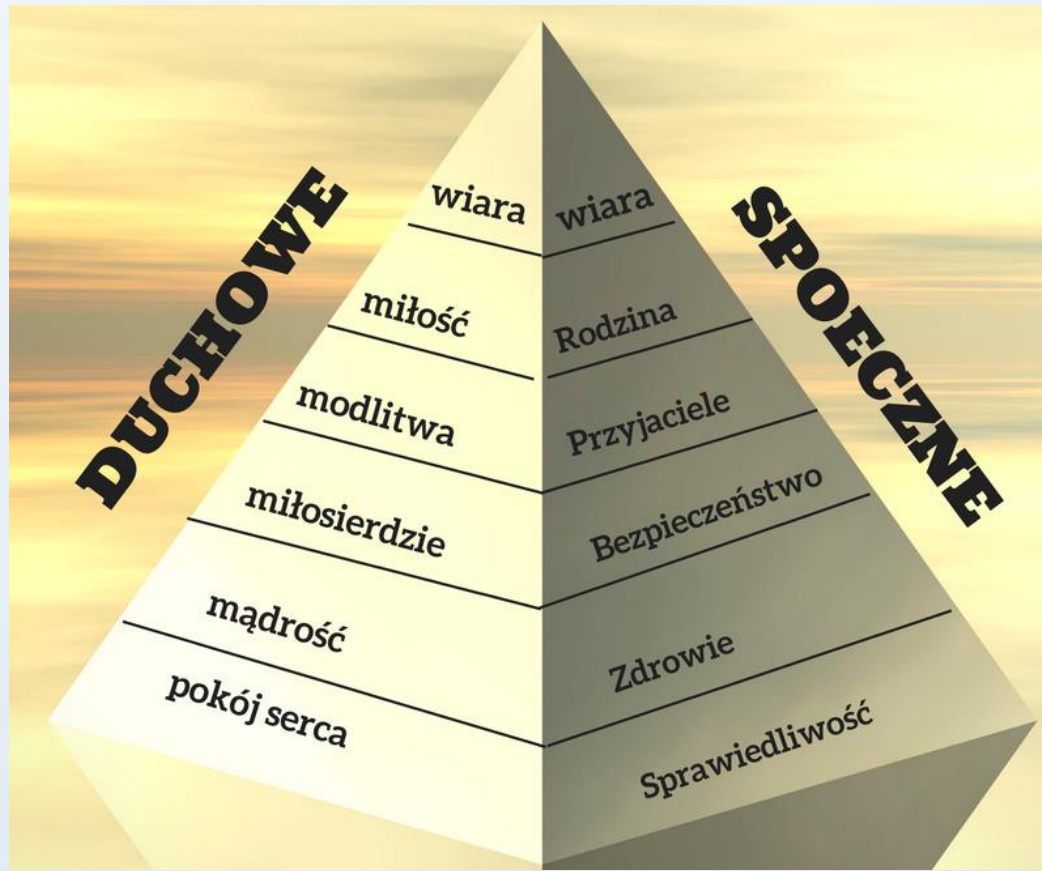
Koncentracja
na sferze
psychicznej to
EKSPLOATACJA

Koncentracja
na sferze
duchowej to
WYCHOWANIE

Wartości

To wszystko, co uchodzi za ważne i cenne dla jednostki i społeczeństwa oraz jest godne pożądanja, co łączy się z pozytywnymi przeżyciami i stanowi jednocześnie cel dążeń ludzkich. Wartości obejmują więc zarówno elementy świata materialnego, jak i duchowego.

Po co wartości?

Wartości na drodze życia człowieka

- Pozwalają na orientację życiową – wiem gdzie iść
- Nadają życiu sens – wiem po co iść
- Mogą być źródłem samooceny – wiem ile jestem wart
- Motywują do działania – potrzeby popychają, wartości pociągają
- Budują JA, stanowią podstawowy element tożsamości – wiem kim jestem
- Są źródłem emocji – napędzają mnie do działania

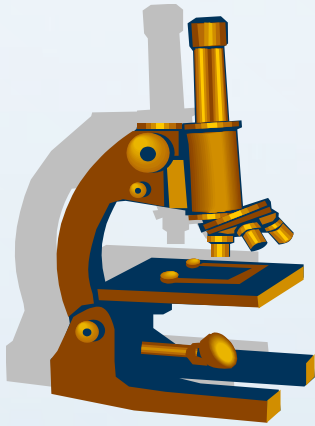

4 kroki wprowadzania wychowanka w świat wartości

1. Rozpoznawanie wartości
2. Rozumienie wartości
3. Akceptowanie wartości
4. Respektowanie wartości

Krok 1 – rozpoznawanie wartości

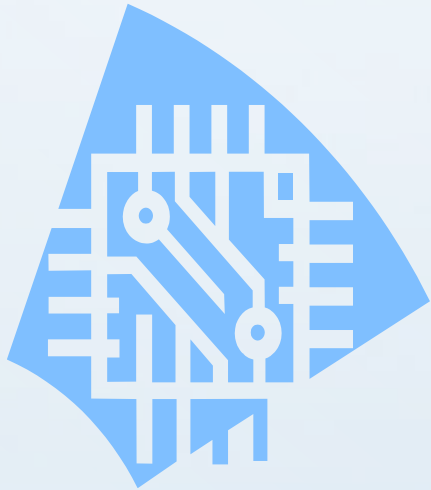

- istotą tego kroku jest nabywanie umiejętności rozpoznawania tego, co jest wartością i odróżniania od tego, co nie jest wartością.
- dokonuje się głównie przez obserwację zachowań osób znaczących, a więc przede wszystkim: rodziców, nauczycieli, rówieśników, autorytetów społecznych itp.

Krok 1 – rozpoznawanie wartości – sposoby pracy

- Odwoływanie się do własnych wartości
- Rozmowa na temat wartości rodzica czy wychowawcy
- Miesiąc wartości ... - np. przyjaźń
- Konkurs na osobę, która zachowała się zgodnie z daną wartością
- Filmy, np. Cyrk motyli
- Teatr szkolny

Krok 2 – rozumienie wartości

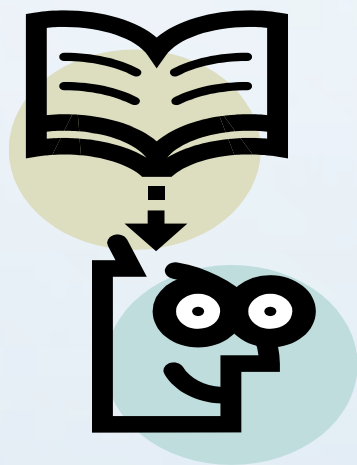

- istotą tego kroku jest rozumowa analiza istoty danej wartości, z możliwością dokonania bilansu zysków i strat
- dokonuje się głównie w drodze intelektualnej obróbki własnych doświadczeń i obserwacji świata zewnętrznego

Krok 2 – rozumienie wartości – sposoby pracy

- Piramida wartości
- Definiowanie wartości
- Karta pracy z wartościami
- Adwokat diabła
- Za i przeciw – dwie strony klasy

Krok 3 – akceptowanie wartości

- istotą tego kroku jest przyjęcie, że wartości praktykowane przez innych są szansą na godne życie i uzyskanie poczucia przynależności do grupy
- dokonuje się głównie w drodze doświadczania wzmocnień zewnętrznych za przyjmowanie wartości obowiązujących w danej grupie społecznej

Krok 3 – akceptowanie wartości – sposoby pracy

- Jakie wartości ma moja rodzina
- Jakimi wartościami kierują się moi koledzy
- Wartości mojej szkoły
- Wartości mojej Ojczyzny

Krok 4 – respektowanie wartości

- istotą tego kroku jest przyjęcie wartości jako podstawy norm przestrzeganych we własnym zachowaniu
- dokonuje się głównie w drodze doświadczania wewnętrznych wzmocnień za prowadzenie osobiście satysfakcjonującego i społecznie akceptowanego stylu życia

Krok 4 – respektowanie wartości

- Karta Wartości
- Po czym poznać, że żyję zgodnie ze swoimi wartościami

Wybrane zagrożenia dla dojrzewania duchowego wg Gasia

- ❑ redefinicja wartości np.

WOLNOŚĆ -> samowola

MIŁOŚĆ -> seks

DOBRO/ZŁO -> mniejsze zło

OTWARTOŚĆ -> bezkrytycyzm

TOLERANCJA -> akceptacja dysfunkcji i patologii

POSZANOWANIE ŻYCIA -> aborcja i eutanazja

- ❑ eliminowanie niektórych wartości np.

TRADYCJA -> nowoczesność

PATRIOTYZM -> europejskość

NARÓD -> obywatel

- ❑ ograniczanie roli religijności i wprowadzanie laickości

Warunki skutecznego przywracania wychowankowi świata wartości:

1. Oparcie się na rodzinie
2. Współpraca wszystkich wychowawców
3. Wychowawca jako wzór osobowy
4. Wychowanek jako osoba
5. Czytelne dla wychowanka granice
6. Konstruktywna grupa rówieśnicza
7. Doświadczenia społeczne wzmacniające prawidłowy system wartości

1. Oparcie się na rodzinie

- dostarcza wzorców
- zapewnia oparcie w poszukiwaniu i budowaniu systemu wartości
- przez pozytywne więzi ułatwia korektę wartości
- przez wewnętrzne relacje rodzinne utwierdza w dokonywanych wyborach

2. Współpraca wszystkich wychowawców

- zapewnia jednolity system wartości
- wdraża i egzekwuje spójne normy zachowań
- gwarantuje wymianę informacji umożliwiających podejmowanie działań korekcyjnych
- daje wychowankowi oparcie w różnych sytuacjach życiowych
- chroni przed manipulacją

3. Wychowawca jako wzór osobowy

- styl życia oparty na konstruktywnym i stabilnym systemie wartości
- czytelne dla wychowanka normy zachowania
- zgodność deklaracji z praktyką życiową
- nieustające samodoskonalenie

4. Wychowanek jako osoba

- jest wartością samą w sobie (dlatego, **że jest**, a nie **jaki jest**)
- ma prawo do szacunku i godności osobistej
- ma potencjały, aby ciągle stawać się doskonalszym człowiekiem
- ma prawo do błędu i szansę jego naprawiania

5. Czytelne dla wychowanka granice

- jasne rozróżnianie **dobra** i **zła**
- czytelne prawa i obowiązki - dostosowane do wieku życia i poziomu dojrzałości
- zrozumiałe dla wychowanka i realistyczne konsekwencje naruszania granic
- jednoznaczne rozgraniczenie między akceptacją osoby wychowanka i oceną jego zachowania

6. Konstruktwna grupa rówieśnicza

- preferująca społecznie akceptowane wartości
- przestrzegająca obowiązujące normy zachowania
- wspierająca w pozytywnych działaniach
- dająca konstruktywne oparcie w rozwiązywaniu kryzysów w wartościowaniu

7. Doświadczenia społeczne wzmacniające prawidłowy system wartości

- wzmacnianie konstruktywnego systemu wartości i przestrzegania norm postępowania
- stosowanie sankcji za naruszanie norm postępowania
- tworzenie warunków do działania prospołecznego
- tworzenie środowiska sprzyjającego korekcie systemu wartości i norm zachowania

wieslaw.poleszak@gmail.com

Dziękuję za uwagę i
zapraszam do dyskusji
i na konsultacje

